

Η σημασία της Θρησκευολογίας για τη Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών (Prof. DDr. Martin Rothgangel, Καθηγητής Θρησκευτικής Παιδαγωγικής και Κοσμήτορας της Προτεσταντικής Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Βιέννης)

/ [Πεμπτούσια· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)



[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=155062>]

Η δυσπιστία είναι απόλυτα κατανοητή, παρ' όλο που τα επιχειρήματα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για να ανασκευαστεί η θέση του Sundermeier και του Feldtkeller, κατά τη γνώμη μου, δεν είναι πειστικά. Χωρίς να θέλω να υπεισέλθω περαιτέρω στο θέμα αυτό στο πλαίσιο της παρούσας εισήγησης, οφείλω να τονίσω ότι οι θέσεις του Sundermeier, σαφέστατα, αναπτύχθηκαν με βάση τις

εκπαιδευτικές ανάγκες των φοιτητών της Θεολογίας. Μέσα από τη δική μου θεολογική- θρησκευοπαιδαγωγική προοπτική, θα πρέπει κανείς να συμφωνήσει με τον Feldtkeller, θρησκευολόγο από το Βερολίνο, όταν αυτός διαπιστώνει ότι: «Εξαιρετικής σημασίας είναι, απεναντίας, η διατήρηση μίας Θρησκευολογίας με θεολογικά κριτήρια για εκείνους τους φοιτητές (τέτοιου είδους φοιτητές θα υφίστανται πάντα), οι οποίοι προετοιμάζονται για το έργο του εφημέριου ή του εκπαιδευτικού».[32] Ουσιαστικά, με τη θέση αυτή του Feldtkeller τίθενται υπό αμφισβήτηση δύο προϋποθέσεις: πρώτον, ότι «νομιμοποιημένη θεωρείται η Θρησκευολογία μόνο όταν διαθέτει το δικό της ιδιαίτερο ερευνητικό προφίλ», και δεύτερον, «ότι η επιστημολογία μιας Θρησκευολογίας που οριοθετείται απέναντι στη Θεολογία, θα πρέπει να αποκλείει τη δυνατότητα να υλοποιείται μέσα στο ίδιο εννοιολογικό πλαίσιο η έρευνα και η διδασκαλία της, έχοντας θετική στάση και στενή σχέση με τη Θεολογία».[33] Παρά ταύτα, η θέση αυτή εκφράζει στον χώρο της θρησκευολογικής έρευνας είναι κάπως περιθωριοποιημένη και πολύ αμφίβολη, και επίσης αντιπροσωπεύεται από μία μειοψηφία στον χώρο αυτό.



Αξιοποιώντας τα όσα προαναφέρθηκαν, θα ήθελα στη συνέχεια να εκφράσω την ακόλουθη δική μου θεμελιώδη θέση: Η Θρησκευολογία σε κάθε περίπτωση έχει μεγάλη σημασία για τη Διδακτική των Θρησκευτικών, και τούτο διότι μία περιγραφική και συγκριτική κατανόηση των θρησκειών και των θρησκευτικών

φαινομένων συνιστά ένα απαραίτητο παιδαγωγικό έργο και ευθύνη ακόμα και για το Ομολογιακό Μάθημα των Θρησκευτικών.[34] Μία Θρησκευτιολογία με συγκεκριμένες τοποθετήσεις ως ερμηνευτικά εργαλεία (Σημ. τ. Μετ. στο πρωτότυπο απαντάται ο όρος „engagierte Religionswissenschaft“), και ως κλάδος των επιστημών του πολιτισμού ενέχει μεγαλύτερη παιδαγωγική σημασία απ’ ό,τι μία καθαρά “περιγραφική” Θρησκευτιολογία. Αυτό συμβαίνει διότι στο επίπεδο της διδακτικής πράξης του Μαθήματος των Θρησκευτικών μπορεί κανείς να διαλεχθεί πιο αποτελεσματικά, όταν έχει μπροστά του μία συγκεκριμένη τοποθέτηση. Μία Θρησκευτιολογία που κατανοεί τον εαυτό της με τέτοιον τρόπο (Σημ. τ. Μετ.: δηλ. ως επιστήμη που έχει ένα συγκεκριμένο ερμηνευτικό πλαίσιο), μπορεί να συμβάλει στην ανάπτυξη της διαλογικής και κριτικής ικανότητας των μαθητών.

Η παιδαγωγική και διδακτική σημασία της Θρησκευτιολογίας για το Ομολογιακό Μάθημα των Θρησκευτικών επεκτείνεται στην περίπτωση αυτή ακόμη περισσότερο, όπως επίσης και για την καθηγητική κατεύθυνση σπουδών των Θεολογικών Σχολών, όταν η Θρησκευτιολογία αντιλαμβάνεται τον ρόλο της όχι μόνο ως κλάδος των επιστημών του πολιτισμού – και ως εκ τούτου, ως κλάδος που διαθέτει συγκεκριμένες αξιακές τοποθετήσεις ως ερμηνευτικά εργαλεία (Σημ. τ. Μετ. στο πρωτότυπο απαντάται ο όρος „engagierte Religionswissenschaft als Kulturwissenschaftliche Disziplin“), αλλά παράλληλα και ως θεολογικός κλάδος σε συνάρτηση με τον κλάδο της Διαπολιτισμικής Θεολογίας/Ιεραποστολικής: αυτός ο συνδυασμός διακριτών μαθημάτων και ερευνητικών περιοχών μπορεί να συμβάλει, μέσα από μία χριστιανική-θεολογική ματιά, στην ανάπτυξη της ικανότητας του διαλόγου με άλλες θρησκείες καθώς και στην καλλιέργεια της κριτικής σκέψης κατά την πραγμάτευση θρησκευτικών φαινομένων. Και τα δύο, λαμβάνοντας υπόψη τα σύγχρονα δεδομένα αναφορικά με το θρησκευτικό φαινόμενο κρίνονται ως αναπόσπαστα μέρη του εκπαιδευτικού έργου που έχει να επιτελέσει το Μάθημα των Θρησκευτικών.

4. Προοπτική έσωθεν και προοπτική έξωθεν: Θεολογία και Θρησκευτιολογία ως βασικά ερμηνευτικά εργαλεία της θρησκευτικής εκπαίδευσης

Κατά τον Bernhard Dressler, θρησκευτιοπαιδαγωγό από το Marburg, είναι θεμελιώδους σημασίας «η δυνατότητα να εναλλάσσει κανείς τις προοπτικές μέσα από τις οποίες ερμηνεύει τα πράγματα».[35] (Σημ. τ. Μετ.: στο πρωτότυπο απαντάται ο όρος „die Möglichkeit des Perspektivenwechsels“ δηλ. η δυνατότητα να εναλλάσσονται οι προοπτικές). «Ειδικά για τις εκπαιδευτικές διαδικασίες μέσα από τις οποίες αναπτύσσεται η θρησκευτική μόρφωση, μία εξέχουσα σημασία εναλλαγή των προοπτικών είναι και εκείνη που αναφέρεται στην προοπτική έσωθεν και στην προοπτική έξωθεν. (Σημ. τ. Μετ.: δηλ. στη δυνατότητα να βλέπει

κανείς μέσα από την χριστιανική προοπτική τα άλλα θρησκειύματα, καθώς και τη δυνατότητα να βλέπει κανείς τον Χριστιανισμό μέσα από τα μάτια των άλλων θρησκειών). Όταν αναφερόμαστε στις εκπαιδευτικές διαδικασίες της θρησκευτικής μόρφωσης, έχει βαρύνουσα σημασία για τους εκπαιδευτικούς η δυνατότητα να διαμορφώνουν το Μάθημα των Θρησκευτικών με τέτοιον τρόπο, ώστε να υλοποιείται μεθοδικά η εναλλαγή ανάμεσα στον θρησκευτικό λόγο που εκφράζουν οι μαθητές βάσει των εμπειριών και των γνώσεων που έχουν για την οικεία τους παράδοση (= η προοπτική έσωθεν) και τον θρησκευτιολογικό-θεωρητικό λόγο που οι ίδιοι διατυπώνουν περί της θρησκείας (= προοπτική έξωθεν). Με αυτή την μεθοδολογία δεν υποδηλώνεται ότι υφίστανται δύο διαφορετικές πραγματικότητες, αλλά εκφράζεται η ανάγκη πολυδιάστατης προσέγγισης της μίας και αυτής πραγματικότητας».[36]

(συνεχίζεται)

[32] A. Feldtkeller, „Religionswissenschaft...“, σελ. 89.

[33] A. Feldtkeller, „Religionswissenschaft...“, σελ. 80.

[34] Ο Löhrr εκτός από αυτό τονίζει και ένα άλλο σημείο, στο οποίο φαίνεται ποια επιπλέον παιδαγωγική σημασία μπορεί να προκύψει από έναν καθαρά “περιγραφικό” θρησκευτιολογικό διάλογο: „ein Religionswissenschaftler vertritt zwar nicht selber einen Standpunkt, [...] aber er hilft anderen dazu, sich eine Meinung zu bilden oder einen anderen Standpunkt zu vertreten.“ (G. Löhrr, Die Bedeutung der Religionswissenschaft für die Religionspädagogik, στο: J. Ohlemacher (Hrsg.), Profile des Religionsunterrichts (= Greifswalder theologische Forschungen 6), Frankfurt 2003, σσ. 251-256, εδώ: σελ. 252). Αυτή η διάσταση θα πρέπει να διερευνηθεί περαιτέρω στο πλαίσιο της έρευνας πάνω στη σχολική και πανεπιστημιακή διδασκαλία, και ιδιαίτερα διερευνώντας εάν και κατά πόσον οι συγκεκριμένες ερμηνευτικές θέσεις ενός εκπαιδευτικού συμβάλλουν ή όχι στην οικοδόμηση μιας τεκμηριωμένης άποψης από την πλευρά του μαθητή.

[35] B. Dressler, Unterscheidungen. Religion und Bildung (ThLZ.F 18/19), Leipzig 2006, σελ. 135.

[36] Ό.π., σελ. 135.